

РЕШЕНИЕ

№ 391

гр. София, 03.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 12-ТИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на четиринадесети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Мария Янк. Иванова Вранеску

Членове: Даниела Христова
Цветомира П. Кордоловска
Дачева

при участието на секретаря Невена Б. Георгиева
като разглежда докладваното от Цветомира П. Кордоловска Дачева Въззивно гражданско дело № 20241000500108 по описа за 2024 година

Производството е по реда на чл. 258 ГПК.

С решение № 261234 от 24.10.2023г. по гр.д. № 316/2021г. по описа на Софийски градски съд по предявените от **М. Д. Е. ЕГН *******, със съдебен адрес:гр.***, ул.“*** № ** сутерен срещу **Прокуратурата на Република България**, с адрес: гр.София, бул.Витоша № 2, искове при правна квалификация чл.2, ал.1, т.3 ЗОДОВ и чл. 86, ал.1 ЗЗД, е осъдил Прокуратурата на Република България с адрес: гр.София, бул.Витоша № 2, на основание чл.2, ал.1, т.3 ЗОДОВ да заплати на М. Д. Е. ЕГН ***** , със съдебен адрес:гр.***, ул.“*** № ** сутерен сумата от **5 000лв.**, представляваща обезщетение за неимуществени вреди от незаконно обвинение в извършване на престъпление по чл. 198, ал.1, вр. чл.20, ал.2, вр. ал.1 от НК, за което ищецът е бил оправдан с влязла в сила присъда по НОХД № 1 787/2008г. по описа на СРС, НО, 103-ти състав, ведно със законната лихва, считано от 26.08.2020 г. до окончателното ѝ заплащане, като е

отхвърлил като неоснователен иска за сумата над 5 000 лв. до пълния предявен размер от 30 000 лв.

С решението съдът е осъдил Прокуратурата на Република България гр.София, бул.Витоша № 2 да заплати на М. Д. Е. ЕГН *****, със съдебен адрес:гр.***, ул.“*** № ** сутерен на основание чл. 78, ал.1 ГПК , сумата от 335 лв.

Недоволен от така постановеното решение е останал ответникът в производството – Прокуратура на Република България, която в срока по чл.259 ,ал.1 ГПК го обжалва в осъдителната му част изцяло, с оплаквания за неправилност и необоснованост. По-конкретно, излагат се възражения, че при постановяване на обжалваното решение съдът не е обсъдил в необходимата дълбочина всички конкретни обстоятелства имащи значение при определяне на по-нисък размер на обезщетение на ищеца за неимуществени вреди в нарушение на разпоредбата на чл.52 от ЗЗД. Излага се още, че неправилно съдът е оценил глобално обезщетение за ищеца за неимуществени вреди по иска по чл. 2, ал.1, т.3 ЗОДОВ в размер на 15 000 лв., тъй като по делото са представени безспорни доказателства за това, че за забавено правосъдие ищецът е бил обезщетен със сумата от 10 000 лв. във връзка с проведено административно производство. Не било доказано твърдението на ищеца да е засегнало доброто му име, авторитета му и наличието на ограничаване контактите с близки и роднини. Искането към въззивната инстанция е да отмени решението в обжалваната осъдителна част и отхвърли изцяло иска, евентуално да намали размера на присъденото обезщетение.

В срока по чл.263, ал.1 от ГПК ответникът по жалбата не е депозирал писмен отговор и не взема становище по жалбата.

Съдът, като взе предвид събраните доказателства по делото във връзка с инвокираните от страните доводи и възражения в пределите на правомощията си по чл. 269 от ГПК, намери следното:

Предявени са иски претенции с правно основание **чл. 2, ал. 1, т. 3 от ЗОДОВ и чл. 86, ал. 1 от ЗЗД** от М. Д. Е. срещу **Прокуратурата на Република България** за обезщетяване на неимуществени вреди от незаконни действия на органи на ответника, изразяващи се в повдигане и поддържане на обвинение за престъпление по чл. 198, ал. 1, вр. чл.20, ал.2, вр. ал.1 от НК, за което ищецът е бил оправдан с влязла в сила присъда по НОХД 1787/2008 г.

по описа на СРС, Н.О., 103 състав,/ потвърдена с решение № 578/26.08.2020г. по внохд № 1959/2019г. на СГС, 3 въззивен състав/ ведно със законната лихва от влизане на оправдателната присъда в сила - 26.08.2020 г.

Съгласно чл. 269 от ГПК, въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, по допустимостта му само в обжалваната част, а по останалите въпроси е ограничен от посоченото в жалбата. Както вече Върховният касационен съд многократно се е произнасял (решение № 176 от 08.06.2011 г. по гр. д. № 1281/2010 г. III г.о.; № 95 от 16.03.2011 г. по гр. д. № 331/10 г. на IV г.о.; № 764 от 19.01.2011 г. по гр. д. № 1645/09 г. на IV г.о.; № 702 от 5.01.2011 г. по гр. д. № 1036/09 г. на IV г.о.; № 643 от 12.10.2010 г. по гр. д. № 1246/09 г. на IV г.о) въззивният съд се произнася по правилността на фактическите и правни констатации само въз основа на въведените във въззивната жалба оплаквания; проверява законосъобразността само на посочените процесуални действия и обосноваването само на посочените фактически констатации на първоинстанционния съд; относно правилността на първоинстанционното решение той е обвързан от посочените в жалбата пороци, а надхвърлянето на правомощията по чл. 269 от ГПК е основание за касиране на въззивното решение.

В случая, обжалваното решение е издадено от надлежен съдебен състав на Софийски градски съд, в рамките на предоставената му от закона правораздавателна власт и компетентност, поради което същото е **валидно**. Предвид изискванията на процесуалния закон за служебната проверка на постановеното решение в обжалваната му част, съдът счита, че не се установяват нарушения на съдопроизводствените правила във връзка със съществуване и упражняване правото на иск, поради което първоинстанционното съдебно решение е **допустимо**.

Въззивният съд намира първоинстанционното решение за правилно и обосновано, постановено при изяснена фактическа обстановка, поради което споделя изцяло мотивите на обжалваното решение и на основание чл. 272 от ГПК препраща към тях.

От фактическа страна по делото не е спорно, а и при съвкупната преценка на събраните доказателства се установява следното: спрямо ищеца е било образувано описаното в исковата молба наказателно производство, по което е постановена оправдателна присъда, която е влязла в сила.

По делото е изискано и прието НОХД №1787/2008г. по описа на СРС, 103 състав, заедно с следствено дело №435/2003г. на Столична следствена служба и пр. пр. №43457/2003г. по описа на СРП. От приложените по него материали се установява следното:

- на 12.09.2003г. е извършен разпит на ищеца в качеството му на уличено лице за извършено престъпление по чл. 198, ал. 1 от НК,
- на 04.11.2005г. ищецът е разпитан в качеството му на свидетел,
- на 29.11.2006г. е издадено постановление за принудително довеждане на ищеца, тъй като е установено, че същият се укрива,
- ищецът е обявен за общонационално издирване с бюлетин №12/2007г. на СДП,
- на 23.05.2007г. ищецът е привлечен в качеството на обвиняем за престъпления по: чл. 198, ал. 1 вр. с 20, ал. 2, вр. с ал. 1 от НК, взета му е мярка за неотклонение – подписка,
- на 23.05.2007г. ищецът е разпитан в качеството на обвиняем,
- на 17.07.2007г. е извършена очна ставка, в която един от участниците и ищеца;
- на 17.08.2007г. са предявени материалите от разследването на ищеца /досъдебното производство е водено срещу четири лица/,
- на 14.01.2008г. ищецът е привлечен в качеството на обвиняем за същото престъпление, като му е взета мярка за неотклонение – подписка,
- на 14.01.2008г. е извършен разпит на ищеца, в качеството му на обвиняем,
- на 15.01.2008г. са предявени материалите от разследването на ищеца,
- на 12.02.2008г. е внесен обвинителен акт в СРС и е образувано нохд № 1 787/2008г. по описа на СРС, 103-ти състав. В обвинителния акт е посочено, че ищецът е с мярка за неотклонение – подписка,
- по това съдебно производство са проведени съдебни заседания: на 17.06.2008г., 16.10.2008г., 04.12.2008г., 17.02.2009г., 09.04.2009г., 04.06.2009г., 15.09.2009г., 16.02.2010г., 27.04.2010г., 29.06.2010г., 04.11.2010г., 17.02.2011г., 05.05.2011г., 27.09.2011г., 20.12.2011г., 03.04.2012г., 26.06.2012г., 20.11.2012г. /ищецът не е присъствал/, 12.03.2013г., 27.06.2013г., 28.11.2013г., 01.04.2014г., 09.05.2014г., 27.11.2014г. /на това съдебно заседание за първи път е даден ход на делото/, 07.04.2015г., 19.06.2015г., 10.11.2015г., 16.02.2016г., 14.06.2016г., 03.11.2016г., 22.12.2016г., 24.02.2017г., 16.05.2017г., 28.09.2017г., 17.11.2017г., 08.12.2017г. /на което заседание не присъства ищеца/,
- с присъда постановена по нохд № 1 787 /2008г. на СРС, 103 -ти състав ищецът е признат за невиновен по повдигнатото обвинение и е отменена наложената му мярка за неотклонение – подписка,
- посочената по-горе присъда е протестирана от СРП, като е образувано

ВНОХД №1959/2019г. по описа на СГС,

- по това съдебно производство са проведени съдебни заседания на: 07.06.2019г. /за което съдебно заседание ищецът е нередовно призван и не се е явил/, 01.07.2019г., 11.10.2019г., 18.11.2019г., 18.12.2019г., 03.01.2020г.,

- с решение №578 от 26.08.2020г., постановена по внохд № 1959/2019г. по описа СГС, 3 въззивен състав, с потвърдена оправдателната присъда. Този съдебен акт е окончателен

От представени по делото доказателства на л. 44 – л. 69 от делото, се установява, че ищецът на 01.10.2020г. е подал *заявление за констатиране на нарушаване на правото на разглеждане и решаване на дело в разумен срок относно НОХД № 1787/2008г. по описа на СРС, 103 състав до Инспектората на ВСС*. На 01.04.2021г. е изпратено писмо от Министерство на правосъдието до ищеца, в което му е направено предложение за сключване на споразумение като на основание чл. 60е, ал. 2 от ЗСВ е определено максимално обезщетение в размер на 10 000 лв. От представения отчет на министъра на правосъдието по приложението на глава трета „А“ от ЗСВ за периода 01.04.2021г. – 30.06.2021г. се установява, че ищецът е сключил предложеното му споразумение и му е *изплатено обезщетение в размер 10 000 лв.*

Пред първоинстанционният съд е представена справка от НАП, ТД – Варна /л. 77 от делото/, от която се установява, че за периода 01.01.2008 г. – 22.02.2021 г. ищецът е имал сключени трудови договори с изключение на периодите – 14.11.2009г. – 15.03.2010г. /4 месеца/, 26.05.2010г. – 01.09.2011г. - / 1 година и три месеца/, 16.09.2011г. – 21.11.2011г. /два месеца/.

От правна страна, съгласно чл. 2, ал. 1, т. 3 от ЗОДОВ Държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от органите на дознанието, следствието, прокуратурата и съда от **незаконно обвинение в извършване на престъпление**, ако лицето бъде оправдано или ако образуваното наказателно производство бъде прекратено поради това, че деянието не е извършено от лицето или че извършеното деяние не е престъпление, или поради това, че наказателното производство е образувано, след като наказателното преследване е погасено по давност или деянието е амнистирано.

За да бъде уважен искът в тежест на ищеца е да докаже: **1) че му е било повдигнато обвинение, по което е бил привлечен като подсъдим; 2)**

постановена оправдателна присъда, която е влязла в сила; 3) претърпени вреди; 4) причинна връзка между повдигнатото обвинение и вредите.

Следва да се отбележи, че по предявени иски по ЗОВОД, държавата носи обективна отговорност за незаконно причинени вреди от дейността на правозащитните органи. В тези случаи отпада необходимостта от доказването на вина, която се предполага, като съгласно чл. 4 от ЗОДОВ, държавата дължи обезщетение за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането, независимо дали са причинени виновно от длъжностното лице. За да бъде ангажирана отговорността на държавата по чл. 2, ал. 1, т. 3 от ЗОДОВ освен наличие на влязла в сила оправдателна присъда (решение), ищецът следва да установи **реално** претърпени вреди, както и **причинна връзка** между претендираните вреди и повдигнатото обвинение, тъй като на репарирание подлежат само действително настъпилите в патримониума на ищеца вреди. **На основание § 1 от ПЗР на ЗОДОВ вр. чл. 52 ЗЗД** обезщетението за неимуществени вреди следва да бъде определено от съда по справедливост

В производството по ЗОДОВ законът предвижда държавата да се представлява от различни органи, но това по никакъв начин не възпрепятства присъждане на дължимото обезщетение в пълна степен.

В настоящия случай, при предявен иск по чл. 2, ал. 1, т. 3 от ЗОДОВ, отговорност носи Прокуратурата на Република България, тъй като е в нейните правомощия да повдига и поддържа обвинения за престъпления от общ характер срещу наказателноотговорните лица. Следователно, в хипотезите на неоснователно обвинение, тя се явява процесуален субституент на държавата. Именно повдигнатото неоснователно обвинение, в частност това по чл. 198, ал.1, вр. чл. 20, ал.2, вр. ал.1 от НК води до причиняване на вреди, претърпени от оправдания подсъдим.

На следващо място, фактическият състав по чл. 2, ал. 1, т. 3 от ЗОДОВ **не включва в себе си** като предпоставка за възникването на задължение по чл. 4 ЗОДОВ отделните действия, довели до повдигането на незаконно обвинение, сами по себе си също да са били незаконосъобразни като или изобщо не са били регламентирани в закона или са противоречали на материално и/или процесуално-правни норми.

Предвид това, достатъчно е да се установи съществуването на влязла в сила присъда по отношение на ищеца, за да се проведе успешно главно и пълно доказване на основанието по чл. 2, ал. 1, т. 3 от ЗОДОВ за ангажиране на отговорността на държавата за вредите от незаконно обвинение, което в

случая е налице, доколкото по делото безспорно е установено, че срещу М. Д. Е. е било повдигнато обвинение за извършване на престъпление по чл. 198, ал.1, вр. чл. 20, ал.2, вр. ал.1 от НК,като с присъда от 08.12.2017г. постановена по нохд № 1 787 /2008г. на СРС, 103 -ти състав ищецът е признат за невиновен по повдигнатото обвинение

Следователно, спорен е въпросът за справедливия размер на дължимото се обезщетение, като в тази връзка и в отговор на конкретните оплаквания на ответника по делото, настоящият въззивен състав намира за необходимо да посочи, че не споделя разбирането, застъпено от страната във въззивната жалба, че решението на СГС не е съобразено с разпоредбата на чл. 52 от ЗЗД.

Според т. 1 от ППВС № 4/1968 г. справедливостта по смисъла на чл. 52 от ЗЗД не е абстрактно понятие. Тя се извежда чрез преценка на всички установени по делото конкретни обективно съществуващи обстоятелства, имащи отношение към характера и степента на увреждането, в това число обстоятелствата, при които то е осъществено, последиците, включително продължителност и интензитет на търпените болки и страдания, възрастта на увредения, общественото и социалното му положение и др. В съдебната практика са изведени множество критерии за определяне на справедливия размер на обезщетението, които не се изчерпват с вида и характера на упражнената процесуална принуда, както и с общата продължителност и предмета на наказателното производство. **Следва да се има предвид и задължителната практика на ВКС, съгласно която обезщетение за неимуществени вреди в хипотезата на чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ се дължи и когато не са ангажирани доказателства за тях, тъй като е нормално такива вреди да са търпени** (решение № 427 от 16.6.2010 г. на ВКС по гр.д. №273/2009г., III г.о.; решение №456/25.6.2010г. по гр. д. № 1506/2009г. на IV г.о.). В тази връзка не е в тежест на пострадалия да доказва всяко свое негативно изживяване, изразило се в душевно страдание, неудобство, безпокойство, срам и пр. При претендирана отговорност на държавата за вредите, причинени на граждани от действията на правозащитните органи, в тежест на пострадалия е да докаже засягането на съответното благо (засягането на правото на личен живот, на чест, достойнство, на физическа и психическа неприкосновеност, на личностно развитие, на социална и професионална реализация, на общностна интеграция и пр.), и с това, ако са доказани останалите елементи от фактическия състав на този вид отговорност, искът за обезщетение е доказан в своето основание (в този смисъл Решение № 184 от 26.05.2015 г. на ВКС по гр. д. № 7127/2014 г., IV г. о., ГК).

Неоснователни са доводите, развити във въззивната жалба на ответника, че определеният размер на обезщетението за неимуществени вреди е завишен, с което е допуснато нарушение на чл. 52 от ЗЗД, както и че

размерът на обезщетението е необоснован, тъй като не може да се проследи използвания механизъм за определянето му. Съгласно т. 11 от ТР № 3 от 22.04.2004 г. на ВКС, по тълк. д. № 3/2004 г., ОСГК, **обезщетението за неимуществени вреди се определя глобално**. Този принцип се прилага както в случаите, когато обезщетение се претендира във връзка с повдигнато обвинение за няколко отделни деяния, така и при съобразяването на отделните конкретни обстоятелства, характеризиращи разглеждания случай.

В настоящия казус съвкупно се отчитат възрастта на М. Д. Е. в периода на неоснователното му наказателно преследване (между 24 и 33 годишна възраст), вида и характера на обвинението – в случая за повдигнатото обвинение се предвижда наказание „лишаване от свобода“ от три до десет години, характера и интензитета на причинените увреждания, установени с показанията на свидетелката Д. Д. М./ сестра на ищеца/, ***продължителността на наказателното производство –13 години и 4 месеца***. От показанията на разпитаната пред СГС свидетелка М. се установява още, че през периода на наказателно производство Е. сключил граждански брак и му се родила дъщеричка, която сега е на 12 години. Заявява, че когато са се случили нещата брат й не е работил, но след това е започнал работа и през целия период на наказателното производство е работил. Свидетелят описва, че брат □ постоянно бил напрегнат, подтиснат, усещала се раздразнителност и гняв, в следствие с годините започна да получава и панически атаки, тъй като много негови близки и приятели започнали да странят от него. Започнал да отбягва компании, да не излиза, станал позатворен и подтиснат. Посещавал е психиатър и невролог, и за период около месец е вземал успокоителни, след това хапчета на билкова основа. Свидетеля посочва, че при брат □ все още се усеща една потиснатост. В голям кръг от хора, в магазин с повече хора, той се чувства подтиснат, не обича да влиза, затворен е в себе си. Споделял, че чувства голямо притеснение, когато има много хора около себе си и тази паника го обзема, и загубва представа за реалния свят около себе си, какво се случва около него и т.н. Свидетелката често го е придружавала на делата. В този период той живял във Варна и пътувал до София. Винаги се е притеснявал, по какъв начин ще реагират работодателите и в повечето случаи е криел за това нещо. Сочил, че ищецът се развежда, като счита, че причина за това има и воденото срещу него наказателно производство. От брат си разбрала, че приятелите му от София, така и от Варна се отдръпнали. Свидетелят посочва, че през 2003 г. ищецът е живеел в гр. София, а после се е преместил като от 15 години живее в гр. Варна.

В настоящият случай първостепенният съд, като е съобразил наличието на постигнато споразумение между ищеца по глава трета „а“ от ЗСВ и изплатено обезщетение в размер на 10 000 лв., както и посочените по-горе обстоятелства, поради което настоящата съдебна инстанция намира, че правилно е определил като справедлив размер на обезщетението за неимуществените вреди, причинени на М. Д. Е. от процесното незаконно обвинение от 5 000 лева., като е отхвърлил иска до пълния предявен размер от 30 000 лв.

В упражнение на правомощията си по чл.271 от ГПК въззивната инстанция е длъжна да потвърди обжалваното решение.

Водим от горното, Апелативен съд-София

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА Решение № 261234 от 24.10.2023г. по гр.д. № 316/2021г. по описа на Софийски градски съд, с което Прокуратурата на Република България с адрес: гр.София, бул.Витоша № 2, на основание чл.2, ал.1, т.3 ЗОДОВ е осъдена да заплати на М. Д. Е. ЕГН *****, със съдебен адрес:гр.***, ул.“*** № ** сутерен сумата от 5 000лв., представляваща обезщетение за неимуществени вреди от незаконно обвинение в извършване на престъпление по чл. 198, ал.1, вр. чл.20, ал.2, вр. Ал.1 от НК, за което ищецът е бил оправдан с влязла в сила присъда по НОХД № 1 787/2008г. по описа на СРС, НО, 103-ти състав, ведно със законната лихва, считано от 26.08.2020г. до окончателното ѝ заплащане.

Решението, с което искът е отхвърлен за разликата над 5 000 лв. до пълния предявен размер от 30 000 лв., като необжалвано от ищеца, е влязло в сила.

Решението може да се обжалва в едномесечен срок от съобщаването му чрез връчване на препис от същото пред ВКС при условията на чл.280, ал.1 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____